

**[„PRESA ESTE PE DEPLIN
LIBERĂ...”] – de Mihai Eminescu
[23 decembrie 1881]**

Fotografie de arhiva. Mihai Eminescu de Nestor Heck – 1884. Basarabia-Bucovina.Info

Presă este pe deplin liberă în țară la noi și nici nu credem că o mărginire a acestei libertăți ar fi vrun folos. E adevărat că în nici o parte a lumii presa nu este întemeiată spre a spune adevărul. După experiențele făcute de zeci de ani îcoace s-a putut vedea că presa politică din toată lumea e mai mult un organ al patimilor politice decât al adevărului. Despre relele economice produse prin acest soi de întreprinderi nu mai vorbim. Nu există întreprindere cât de hazardată, cât de calculată pe ușurința publicului și pe voința de a-i exploata nerozia care să nu fi fost susținută adesea de presa de toate culorile și, când ne-aducem aminte de concesiă Stroussberg și de susținerea vie a acestei afaceri premeditată putrede din partea „Românului” și a altor gazete din vremea aceea, când ne-aducem aminte cum foaia principală a partidului liberal, a d-lui Brătianu și Rosetti, a trecut drept prim București în coloanele sale o reclamă a Creditului Mobiliar, putem constata lesne că numai în rare cazuri este chip de-a prezerva acest instrument de acțiune politică de venalitate.

Nu vorbim aci de personalități. Desigur există personalități oneste în această breaslă, dar ele sunt așa pentru că așa le-a făcut Dumnezeu. Industria gazetăriei în sine e expusă unor primejdii morale de cari publicistul cutare ori cutare scapă, de cari publicistica nu poate scăpa.

Cu toate acestea există o garanție în contra acestor neajunsuri și o garanție puternică. Aceasta consistă în faptul că îndărătul unei întreprinderi ziaristice stă un grup de personalități politice cari au până la un grad oarecare responsabilitatea întreprinderii. În acest grup se vor afla totdeauna oameni de un caracter cu desăvârșire corect, cari vor ști să împiedece ca în numele lor să se debiteze cutare reclamă ori cutare insinuațiune. De aceea e și practic de-a nu ținea seamă decât de opiniile acele ale publicistice cari sunt acoperite de o responsabilitate certă și e cu totul infructuos de-a discuta cu oameni ori cu ziare cari nu au

absolut nici o responsabilitate.

Cu toate acestea în București apar o sumă de foi, fie în limba română, fie mai cu seamă în limbi străine, cari discută cu toată vehemența limbajului opinii a căror responsabilitate nu e reprezentată prin nimeni sau prin nume atât de obscure încât sunt echivalente cu anonimul și cu nimenea. Prezintă un om politic ideile sale în mod cât de clar și de sincer, X sau Y, oameni ce nu reprezintă pe nimenea și nimic, uzează de libertatea presei pentru a întortochea și falsifica ideile omului public, [î]i substituie intenții pe cari nu le-a avut niciodată, [î]l iau în răspăr, și iată omul devine, în mâna speciei animal scribax, ba vândut străinilor, ba spion al cutării puteri, ba una, ba alta.

Acest lucru are mari neajunsuri.

Noi suntem aproape siguri că tocmai organe de acele cari au epilepsia denunțarilor și cari cu ușurință aruncă epitetul de „trădător al intereselor țării” unor oameni pe cari adversarii lor politici și cu răspundere nu îndrăznesc a-i acuza în asemenea chip sunt organele de provocațiune și de turburare încurajate de străinătate în țara noastră. Dacă vrei să știi cine stă îndărătul lor, dacă vrei să ai responsabilitatea pipăită a cuiva, fie bărbat politic, fie grup de bărbați politici, pe cari să-i izolezi logic în cercul lor de idei și să discuți cu ei, să-i constrângi, prin apel la demnitatea și trecutul lor, ca să țină linia dreaptă a discuției și să nu spuie neadevăruri patente, nu dai de nimenea pe care să poți pune mâna. Vrun nume obscur ți se prezintă, ale cărui opinii pot fi prețioase pentru el însuși, dar de cari țara nici nu a întrebat, nici va întreba vrodată.

Foaia cutare, redijată de d-nul X, aruncă cutărui om de stat epitetul de trădător.

– Bunătatea d-tale, d-le X, dar cine te 'ntreabă ce opinie ai despre cutare? Opinia aceasta poate fi prețioasă în sine, dar

prin ea însăși nu are absolut nici o valoare. Acoperită de responsabilitatea politică a unor oameni publici ar deveni discutabilă, dar așa? Cine vrea, cine crede practic a discuta cu oricine insanități politice și stilistice, a polemiza cu oameni cari nu au nici o răspundere în privirea celor ce zic, a căror vorbe nu numără?

Cât de practică și de ce efect imediat e stabilirea unei asemenea responsabilități am văzut în două cazuri. Cu numele deschis prințul Grigorie M. Sturza a luat ideile partidului democratic național sub scutul său cavaleresc. Izolat pe terenul luptei și atacat cu cele mai drepte arme, combătut cu termeni cuviincioși, potriviți persoanei și trecutului său, prințul s-a convins că pentru moment lupta sa era sterilă și „Democrația națională” a încetat. „Presă”, în altă ordine de idei, se făcuse vinovată de cele mai grave inconsecuențe politice. Izolată ca într-un cerc de fier înlăuntrul propriilor ei contradicții, ea a fost constrânsă să se convinge că existența ei era o contradicție în sine însăși, a fost dusă ad absurdum și, nimeni nemaivoind să o acopere ceea ce era logiceste absurd cu numele său, organul Centrului a încetat deodată cu Centrul.

Față cu foi însă ce nu sunt acoperite de responsabilitatea nimărui luptă e imposibilă. O asemenea foaie zice azi una, mâine contrariul, și nu există nimeni pe care să-l poți obliga să se țină de vorbă. Terenul e cu totul mlăștinos, piciorul se cufundă la orice pas, de aceea e mai bine să nu țină deloc seamă de ele. Dar existența și înmulțirea unei asemenea ramuri publicistice câtă să se considere ca un fenomen foarte întristător în viața publică.

MIHAI EMINESCU

OPERA POLITICA

1 ianuarie – 31 decembrie 1881

TIMPUL

EDIȚIE CRITICĂ ÎNTEMEIATĂ DE P E R P E S S I C I U S

EDIȚIE CRITICĂ ÎNGRIJITĂ DE MUZEUL LITERATURII ROMÂNE

Coordonator DIMITRIE VATAMANIUC
Editura Academiei RSR, 1985-1989
Vol XII

Mihai-Eminescu.Ro